

In memoriam docentui, istorijos daktarui Algiiui Povilui Kasperavičiui (1942–2022)

Algirdas Jakubčionis

Docentas, daktaras
Vilniaus universitetas
Istorijos fakultetas
Naujosios istorijos katedra
El. paštas: algirdas.jakubcionis@if.vu.lt

Paskutiniame *Lietuvos istorijos studijų* tome buvo paskutinė Algio Povilo Kasperavičiaus rašyta recenzija, šiame – In memoriam jam...

Vilniaus universitetui baigiant 2021–2022 mokslo metus, Istorijos fakulteto studentams susiruošus atsiimti diplomus, birželio 27 d. savo žemiškąsias studijas baigė docentas A. P. Kasperavičius. Jo kelionė į gyvenimą prasidėjo 1942 m. sausio 16 d. Berčiūnuose, Panevėžio rajone. 1963 m. baigė Vilniaus technologijos technikumą, dirbo Vilniaus ir Panevėžio stiklo fabrikuose. Neatsispirdamas tikrajam pašaukimui būti istoriku, 1970 m. pradėjo studijuoti istoriją, su pagyrimu studijas baigė ir įgijo istoriko specialybę. Kaip itin gabus ir perspektyvus istorikas, turintis fenomenalią atmintį, ir faktų žinovas 1976 m. buvo pakviestas dėstyti į tuometinę Visuotinės istorijos katedrą.

Mokslininko kelias prasidėjo įstojus į aspirantūrą (doktorantūrą) Maskvos universitete. 1983 m. buvo apginta istorijos mokslų kandidato (daktaro) disertacija, kurioje buvo atskleista XX a. trečiojo dešimtmečio Prancūzijos vidaus politika. 1991 m. jam buvo suteiktas docento vardas. 1990–1993 m. jis buvo Naujausiųjų laikų katedros vedėju, prisidėjo prie mokymo sistemos pertvarkymo fakultete, buvo vienas iš bakalauro studijų programos rengėjų. Naujosios istorijos katedroje dirbo iki 2018 m. Dėstė Naujųjų ir Naujausiųjų laikų istorijos paskaitų kursus, vedė seminarus, vadovavo kursiniams, bakalauro ir magistro darbams. Ir vėliau ryšiai su Universitetu ir fakultetu nenutrūko. Nuolat skaitė ir ėmė į namus knygas iš bibliotekos, dalyvaudavo fakulteto renginiuose. 2021 m. dekanės ataskaitiniame pranešime jis buvo paminėtas kaip didinantis fakulteto žinomumą. Paskutinį kartą 2022 m. gegužės 12 d. jis atvyko ir dalyvavo IFDI protmūšyje, nors jautėsi silpnokai. Dalyvavo 1991 m. susidariusio Lietuvos nacionalinio istorikų komiteto veikloje, prisidėjo prie pirmųjų istorikų suvažiavimų organizavimo.

Svarus A. P. Kasperavičiaus indėlis į naujausiųjų laikų istorijos mokslinius tyrimus. Išspausdino monografijas *Didysis Bastilijos šturmas, Klasių ir partijų kova Prancūzijoje 1924–1929 metais*, buvo studijos *Socialiniai pokyčiai Lietuvos valstybėje 1918–1940 metais* vienas iš bendraautorių. Mokslinę veiklą koncentravo į straipsnių rašymą, jie spausdinti ne tik Lietuvos, bet ir Lenkijos leidiniuose. Paskelbė apie 90 mokslinių straipsnių, kuriuose nagrinėjo pasaulio ir Lietuvos istorijos klausimus, lietuvių, lenkų, žydų santykius. *Visuotinėje lietuvių enciklopedijoje* publikavo 79 teminius straipsnius, iki paskutinių dienų juos rašė į enciklopedijos internetinę versiją. Penkiolika metų buvo šios enciklopedijos mokslinės redakcinės tarybos narys. Keletą kartų per metus dalyvaudavo įvairiose konferencijose, skaitė pranešimus. Retas istorikų leidinys buvo be jo recenzijų, skirtų ir mūsų, ir aplinkinių šalių istorikų monografijoms analizuoti. Nuo 1989 m. įsitraukė į visuotinės istorijos vadovėlių mokykloms rašymą. Su bendraautoriais parašė devynis naujųjų ir naujausiųjų laikų visuotinės istorijos vadovėlius. Prieš dešimtmetį Švietimo ministerijos sudarytame privalomajame naudoti vadovėlių sąrašė įrašyti trys vadovėliai aštuntoms ir keturi vadovėliai dešimtoms klasėms buvo parašyti ir A. P. Kasperavičiaus. Visuotinės istorijos vadovėliai buvo versti į lenkų, rusų kalbas, iš jų mokytasi Lietuvos mokyklose. Buvo paruoštos ir išspausdintos istorijos chrestomatijos, dokumentų rinkiniai, kaip antai *XX amžius: mokymo priemonė*, kurių vienu sudarytojų irgi buvo A. P. Kasperavičius. Jis įnešė indėlį ir į mokymo pedagogiką mokyklose – parašė ta tema keletą straipsnių. Taigi tris dešimtmečius jis prisidėjo prie Lietuvos mokinių mokymo. Ir ne tik. 1995–2008 m. jis buvo Lietuvos moksleivių Istorijos olimpiados vertinimo komisijos pirmininkas. Nuo 1992 m. buvo Tarpvalstybinės Lietuvos ir Lenkijos istorijos ir geografijos vadovėlių bei mokymo ekspertų komisijos narys.

Populiarino istoriją. Bendradarbiavo leidiniuose *Voruta, Alkas.lt*, itin aktyviai dalyvavo šio tinklalapio video „Aktualiosios istorijos“ laidose. Įvairias pasaulio ir Lietuvos istorijos temas atskleidė net 39 laidose. Paskutinėse dviejose, transliuotose kovo 27 ir 29 dienomis, aptarė Ukrainos istoriją, analizuodamas temas „Kazokiškos Ukrainos ištakos“ ir „Pastangos sukurti Ukrainos kazokų valstybę XVII–XVIII a.“ Tai tebėra aktualu.

2022 m. sausio 16 d., sekmadienį, nedidelė grupelė artimiausių draugų susirinkome jo bute Santariškėse, pasveikinome ir atšventėme jo 80-metį. Prisimenant atrodo, kad kartais žvilgsnis sustingdavo, dėmesys trumpam pradingdavo, bet tai dabarties pasekmė. Tuo metu jis buvo iškalbus, žvalus. Paskui – ėjimas ir išėjimas į nebūtį.